

นั่นเป็นเรื่องที่น่ายินดีของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่ทางศูนย์คุณธรรม ได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบขึ้นอย่างทันสมัย สวยงาม เป็นที่น่าทึ่งและตื่นตา ตื่นใจของผู้ผ่านมาพบเห็นอย่างมาก

ยิ่งข่าวกระจายออกไปมากเท่าไร เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปก็ยิ่งให้ความสนใจมากขึ้นเท่านั้น เพราะศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบแห่งนี้มีความพร้อมทุกด้าน ทั้งอาคารสถานที่ ครูผู้สอนที่เก่งกาจทั้งด้านศิลปะและธรรมะ อุปกรณ์การเรียนการสอน และได้รับการสนับสนุนจากทางราชการเป็นอย่างดี

นั่นคือภาพภายนอกที่ผู้คนได้สัมผัสกัน แต่ยังไม่รู้ถึงปัญหาภายในของศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบแห่งนี้ ซึ่งบางคนอาจคิดว่าเป็นปัญหาเล็กน้อย ไม่สำคัญอะไร และจะแก้ไขได้อย่างไม่ลำบากยากเย็น หรือไม่ต้องแก้ไขอะไร ปล่อยให้มันเป็นอย่างนี้ตลอดไปก็ได้

อย่างไรก็ดีปัญหาเหล่านี้ ก็เป็นอุปสรรคที่ขวางกั้นความเจริญก้าวหน้าของศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อยู่ดี

ปัญหาแรกที่จะกล่าวถึงนั่นคือด้านสถานที่ ซึ่งห้องเรียนศิลปกรรมต้นแบบ ที่ปัจจุบันมีห้องเรียนปรับอากาศสองห้อง สามารถรับนักเรียนเข้าเรียนได้ห้องละ ๓๐ คนต่อหนึ่งรอบ สองรอบก็จะสามารถรองรับนักเรียนได้ ๑๒๐ คน แต่มีเด็กสมัครเข้าเรียนศิลปกรรมทั้งหมดประมาณ ๒๐๐ คน เด็กที่เหลือจึงต้องเรียนห้องธรรมดาหรือห้องไม่มีเครื่องปรับอากาศ หรือเรียกอีกอย่างว่าห้องร้อน เด็กที่อยากเรียนก็รับปัญหานี้ได้ เพราะโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์แห่งนี้เรียนฟรี ไม่ต้องเสียเงินค่าเล่าเรียน จะต้องทนร้อนบ้างก็ต้องทนไป

แต่ก็มีปัญหาอยู่ว่าเด็กที่เรียนห้องปรับอากาศรอบหนึ่งแล้วก็ไม่ยอมออก นั่งเรียนทั้งสองรอบไม่ยอมออกจากห้อง คือเรียนห้องปรับอากาศรวดเดียวตั้งแต่เที่ยงครึ่งถึงสี่โมงเย็นเลย เพราะระบายสีกำลังเพลินๆ และอากาศในห้องก็เย็นสบายดีด้วย

เมื่อเป็นอย่างนี้เด็กที่นั่งห้องร้อนรอที่จะเข้าไปเรียนห้องปรับอากาศในรอบสองก็ไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปเรียนในห้องปรับอากาศได้ เด็กที่ไม่ได้รับการคัดเลือกให้เรียนในห้องปรับอากาศก็ไม่ใช่ไร เพราะตัวเองต้องนั่งเรียนห้องเรียนธรรมดาตลอดไปอยู่แล้ว แต่เด็กที่สอบคัดเลือกได้เรียนห้องปรับอากาศได้รอบสองเข้าเรียนห้องปรับอากาศไม่ได้ ก็ต้องหงุดหงิดใจเป็นธรรมดา นี่เป็นปัญหาเล็กน้อยในด้านสถานที่ซึ่งพอจะพูดจាកันได้ และคิดว่าจะแก้ไขปัญหานี้ไม่ยากเย็นนักในภาคเรียนต่อไป

ปัญหาประการที่สองเกี่ยวกับบุคลากรที่เป็นครูผู้สอน ครูช่วยสอน และอาสาสมัครช่วยสอน ซึ่งถือว่าขณะนี้แผนกวิชาศิลปกรรม

กำลังประสบปัญหา การขาดแคลนบุคลากรในการสอนเด็กอยู่พอสมควร เพราะขณะนี้ห้องเรียนศิลปกรรมทั้งห้องเรียนปรับอากาศและห้องเรียนธรรมชาติอยู่ด้วยกัน ๓ ห้อง มีบุคลากรที่จะทำการสอนประจำอยู่ ๔ รูป/คน โดยเป็นพระภิกษุ ๒ รูป เป็นฆราวาส ๒ คน ในจำนวนนี้มีครูสอนซึ่งมีความรู้ทั้งทางวิชาศิลปะและทางธรรมะอยู่รูปเดียว ได้แก่พระมหาสมโชค ซึ่งจะทำการสอนทั้งเสาร์ช่วงเช้า และบ่าย และสอนในวันอาทิตย์ช่วงบ่าย พระมหาสมโชคจะสอนทั้งศิลปะและธรรมะพร้อมๆ กันไปจึงทำการสอน ๒ ห้อง เป็นห้องธรรมชาติ ๑ ห้อง และห้องเรียนปรับอากาศที่มีอาสาสมัครช่วยสอนอีก ๑ ห้อง โดยจะสอนบรรยายแก่เด็กห้องธรรมชาติแล้วให้งานวาดภาพระบายสี เสร็จแล้วจึงมาสอนและให้งานเด็กในห้องปรับอากาศที่มีอาสาสมัครช่วยควบคุมดูแลเด็กให้ทำงานตามคำสั่งของพระอาจารย์สมโชค และพระอาจารย์สมโชคจะเดินมาระหว่างสองห้องนี้ทั้งสองรอบในวันอาทิตย์

การสอนแบบเอาจริงเอาจังของพระอาจารย์สมโชคมองดูแล้วน่าจะเหน็ดเหนื่อยแทน ดีแต่ว่าการสอนในห้องปรับอากาศห้องหนึ่ง มีพระมหาธนาวุฒิปัญญาวุฒโต และสุทัต กระแสโสมซึ่งมีความรู้ความสามารถทั้งด้านศิลปะและธรรมะพอสมควร ควบคุมดูแลอยู่ก็พอจะไหวใจได้ อย่างไรก็ตามครั้งพระมหาสมโชคก็ต้องเข้าไปสั่งงานในห้องนี้บ้าง

ปัญหาอุปสรรคในเรื่องของบุคลากรในวิชาศิลปะนี้ จะพบมากในช่วงก่อนที่จะมีโครงการสร้างศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบ ตั้งแต่ทางโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เปิดสอนวิชาศิลปะเป็นวิชาเลือก เพราะช่วงนั้นจะมีทั้งครูที่เป็นพระภิกษุและครูที่เป็นฆราวาสทำการสอน สำหรับครูฆราวาสนั้นก็ไม่ได้มาทำการสอนอย่างจริงจัง คือมาบ้าง ไม่มาบ้าง บางอาทิตย์ก็มา บางอาทิตย์ก็ไม่มา ทำให้เด็กที่สมัครมาเรียนวิชาศิลปะต้องนั่งรอ และสงสัยกันว่าอาทิตย์นี้ครูจะมาสอนหรือไม่มา เด็กต้องรอเรียนศิลปะอย่างไม่แน่นอนตลอดมา

ส่วนครูที่เป็นพระภิกษุนั้น บางรูปก็ไม่ได้มีความรู้ทางศิลปะมากนัก ไม่ได้มีการเรียนและฝึกฝนอย่างเชี่ยวชาญมาก่อน เพียงแต่ได้เรียนศิลปะกันมาบ้างเท่านั้น เพราะการสอนของพระอาจารย์เหล่านั้นก็ไม่ได้กระทำอย่างสม่ำเสมอเหมือนกับครูฆราวาสคือ สอนบ้าง ไม่สอนบ้าง เด็กที่มาเรียนมีความสงสัยว่าอาทิตย์นี้จะมีการสอนวิชาศิลปะหรือไม่ในเกือบทุกครั้ง

การเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์มาดำเนินการอย่างจริงจังเมื่อไม่นานมานี้เอง เมื่อพระอาจารย์สมโชคได้เข้ามารับผิดชอบในการสอนวิชานี้ แต่ช่วงที่พระอาจารย์สมโชคเข้ามาสอนที่นี้ใหม่ๆ เด็กๆ ที่เข้าเรียนศิลปะก็ยังมาถามบ่อยๆ ว่าวันนี้จะมีการเรียนการสอนหรือไม่ วันนี้พระอาจารย์จะสอนหรือไม่ แต่เมื่อเวลาผ่านไปเด็กๆ จะเลิกถามไปเอง เพราะรู้ว่าถ้าเห็นพระอาจารย์ก็แสดงว่าวันนี้มีการเรียนการสอนวิชาศิลปะแน่นอน

พระอาจารย์สมโชคจะตั้งใจสอน สอนฟรีตลอดเวลา และจะจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนมาให้เด็กอย่างเพียงพอสม่ำเสมอ

แต่ก็มีคำถามมาว่าถ้าวันหนึ่งพระอาจารย์สมโชคไม่อยู่ จะมีใครใหม่ที่เหมาะสมจะมาทำหน้าที่นี้แทนได้

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่เคยสร้างความปวดหัวมาแล้วในอดีต แม้ในปัจจุบันจะไม่มีปัญหานี้แล้ว แต่ในอนาคตอาจจะเกิดปัญหาขึ้นมาได้ก็คือวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งจะเห็นได้ว่าทางศูนย์คุณธรรมได้สนับสนุนให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้ มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีความพร้อมที่สุด และทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย โดยเฉพาะโรงเรียนศิลปะที่เรียนฟรีด้วยแล้ว ไม่มีที่ไหนในโลกที่จะมีอุปกรณ์ดีขนาดนี้

ดังนั้นจึงเป็นปัญหาว่า วันหนึ่งหากศูนย์คุณธรรมยุติบทบาทการสนับสนุนแล้ว ศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบจะอย่างไรกัน จึงจะสามารถดำรงรักษาศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบแห่งนี้ไว้ได้ตลอดไป เพื่อให้เยาวชนและประชาชนได้ใช้ศูนย์แห่งนี้ ในการประสิทธิ์ประสาทวิทยากรให้แก่ทุกคน

ทางออกที่น่าจะเป็นนั้นไม่ใช่การแก้ปัญหาด้วยการจัดแสดงภาพของพระอาจารย์สมโชค พอได้เงินมาจึงจะเอาไปจัดซื้อจัดหากระดาษ สี พู่กัน และอุปกรณ์การเรียนการสอนอื่นๆ แต่ควรให้เด็กและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น โดยการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์เพื่อใช้จ่ายในการเรียนรู้วิชาศิลปกรรม ซึ่งคงจะเป็นเงินคนละไม่กี่ร้อยบาทเท่านั้น และทำให้เด็กและผู้ปกครองมีความภาคภูมิใจมากยิ่งขึ้นด้วย

ปัญหาที่พบเห็นเหล่านั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบันและในอนาคต แต่ก็มีปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวผู้รับผิดชอบ ในโครงการสร้างศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบ คือตัวของพระอาจารย์สมโชคเอง ซึ่งท่านบอกว่ามีเยอะแยะ โดยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาภายในใจของท่านเอง

“เริ่มต้นคือใจของเรานี่แหละ พระอาจารย์ถามโยมจริงๆ ว่า วันเสาร์-อาทิตย์ก็งั้นมันอดมากมายโยมเข้าใจไหมว่า นิมนต์พระเจ้า

ต้องนิมนต์วันเสาร์-อาทิตย์ เพราะว่าโยมว่าง เรามีให้เลือกเลย งานหนึ่งไปแล้วได้ ๑,๐๐๐ บาท งานหนึ่งได้ ๕๐๐ งานหนึ่งได้ ๓๐๐ งานหนึ่งได้ ๒๐๐ นี่เราพูดอย่างตรงไปตรงมา พูดอย่างถอดเปลือกเปิดอกกันเลย มันมีสองทางให้เลือก ทางหนึ่งไปแล้วได้เงิน ทางหนึ่งไปแล้วเสียเงิน อาตมาออกจากกุฏิ ใจมันคิดสองเรื่อง หนึ่งวันนี้ต้องรับกนิมนต์เพื่อให้ได้ ๑,๐๐๐ หรือ ๑,๕๐๐ ต่อหนึ่งวัน กับปฏิเสธตรงนี้แล้วไปโรงเรียน แล้วไม่ได้ไปแล้วได้นะ อาจต้องจ่ายเงิน เพราะเด็กไม่มีสีไม่มีอะไร ตรงนี้เป็นเรื่องใหญ่สำหรับพระหนุ่มอย่างอาตมา”

“นี่เราไม่เห็นอนาคตของตัวเองเลยว่าเราอยู่ไปเพื่ออะไร เรารู้อย่างเดียวว่าวันนี้อาตมาฉันข้าวชาวบ้าน อาตมาไม่กังวลว่าอาตมาจะอยู่หรืออาตมาจะสึก แต่รู้ว่าตราบใดที่อาตมายังห่มจีวร ยังบวชอยู่ ต้องทำเต็มที่ เมื่อไหร่สึกไม่ต้องกลัวอะไรทั้งสิ้น ไม่มีเงินในกระเป๋าชักบาทหนึ่งก็ไม่กลัว เพราะคนพิการเขาก็ออยู่ได้ อาตมาเลยไม่กลัว เพราะฉะนั้นตอนอยู่ทำเต็มที่ สึกก็ว่ากันอีกเรื่องหนึ่ง แต่เมื่อไหร่อยู่อาตมาก็ทำงานเต็มที่ แม้พรุ่งนี้จะสึกวันนี้ก็ยังทำเต็มที่”

พระอาจารย์สมโชคบอกว่านอกจากปัญหาทางด้านจิตใจที่รุมเร้าก็คือลาภสักการะ ปัญหาเรื่องดีชั่วมันติดกันแล้ว นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องเพื่อนที่ไม่เข้าใจกันบ้าง ผู้ใหญ่ที่ไม่เข้าใจบ้าง มันก็เป็นไปตามเรื่องทุกอย่างที่มีเหมือนกันหมด พระอาจารย์จึงบอกว่าใครทำงานแบบพระอาจารย์มันก็เหมือนเลือกวิถีชีวิตด้วยตัวเองแล้ว ถ้าคุณเลือกวิถีชีวิตอย่างไร คุณก็ต้องยอมรับกับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น

“เพียงแต่ว่าเราทำงานไปจนวันนี้เขาสงสัยเรา ว่า...มันทำ มันก็ไม่ได้อะไรจริงๆ มีแต่เสีย มันมีชีวิตอยู่ได้กับบุญแล้ว มันเหมือน

กับคนแต่งงาน มันได้ด้อยอย่างเสียอย่าง ฉะนั้นคุณเลือกวิถีชีวิตแต่งงานจริง คุณก็ต้องยอมรับอุปสรรคทุกอย่างที่มันเกิดขึ้นต่อเนื่องมาจากการแต่งงาน อาตมาเลือกวิถีชีวิตที่จะเป็นครู และทำงานอย่างนี้ แน่นอนครูที่มันไม่เข้าท่า มันก็เกลียดเรา และอย่างที่อาตมาให้สัมภาษณ์อย่างนี้ ก็อาจมีคนที่ไม่พอใจเป็นธรรมดา แต่เราไม่กลัวตายก็ไม่กลัว เพราะว่าเราทำเรื่องจริง เพราะว่าเราพูดเรื่องจริง แต่อยู่ๆให้อาตมาพูดก็คงไม่พูด แต่มีคนถามถึงพูด”

พระมหาสมโชคบอกต่อไปว่าอุปสรรคมันมีทุกที่ แต่เราต้องตัดสินใจว่าเราพร้อมไหม ถ้าเราคิดว่าเรากล้าเผชิญ ท่านคิดว่าถ้าตัวเรากล้าเผชิญถึงตายก็ไม่เป็นไร แต่สำคัญว่าเราทำเต็มที่ และก็อย่างที่เราเพื่อนอาตมาพูดแหละว่า เขาอยากมีชีวิตอย่างนั้น เพราะเขาไม่อยากจะล้ม เขาอยากอยู่อย่างเจียบๆ ชีวิตสบายดีกว่าที่จะมีชื่อเสียงโด่งดัง แต่เพื่อนจะพากันรุมเหยียบอย่างนี้ ฉะนั้นมันก็มีทุกที่ คนไม่อยากจะคนอื่นเด่นกว่าตัว แต่อาตมาทุกวันนี้ไม่คิดว่าตัวเองจะดังเลย ท่านบอกว่าท่านก็ทำงานตามปกติ พอถึงเวลาจะดัง ก็ช่วยไม่ได้ อยู่ๆ ลูกศิษย์ไปได้รางวัลที่ฮ่องกง ไปได้รางวัลนานาชาติมา มันเป็นไปของมันเอง

“รางวัลนานาชาติก็เพิ่งได้ปีที่แล้วนี่เอง แม้เราจะไม่มโนบายเรื่องการแข่งการประกวด แต่ลูกศิษย์เขาवादด้วยใจรัก เขาก็มีฝีมือ มันก็ปกติ ถ้าเด็กเขาชอบ มันก็เก่งทุกคนละ ที่นี้มันเก่งเยอะ และความจริงก็ได้รางวัลเยอะ เพียงแค่ว่าบางที่เขาพูดบ้าง ไม่พูดบ้าง บอกบ้าง ไม่บอกบ้าง ที่นี้มันก็เฉยๆ ไม่ค่อยตื่นเต้นเท่าไร เพราะโดยมากพวกนี้ก็เป็นตัวจริงกันทั้งนั้นที่มาเรียนที่นี้ ส่วนมากตัวปลอมก็หนีหมด ที่เหลือตัวจริงทั้งนั้น ๖๐ - ๗๐ คนที่เหลือนี้ถือว่าตัวจริง”

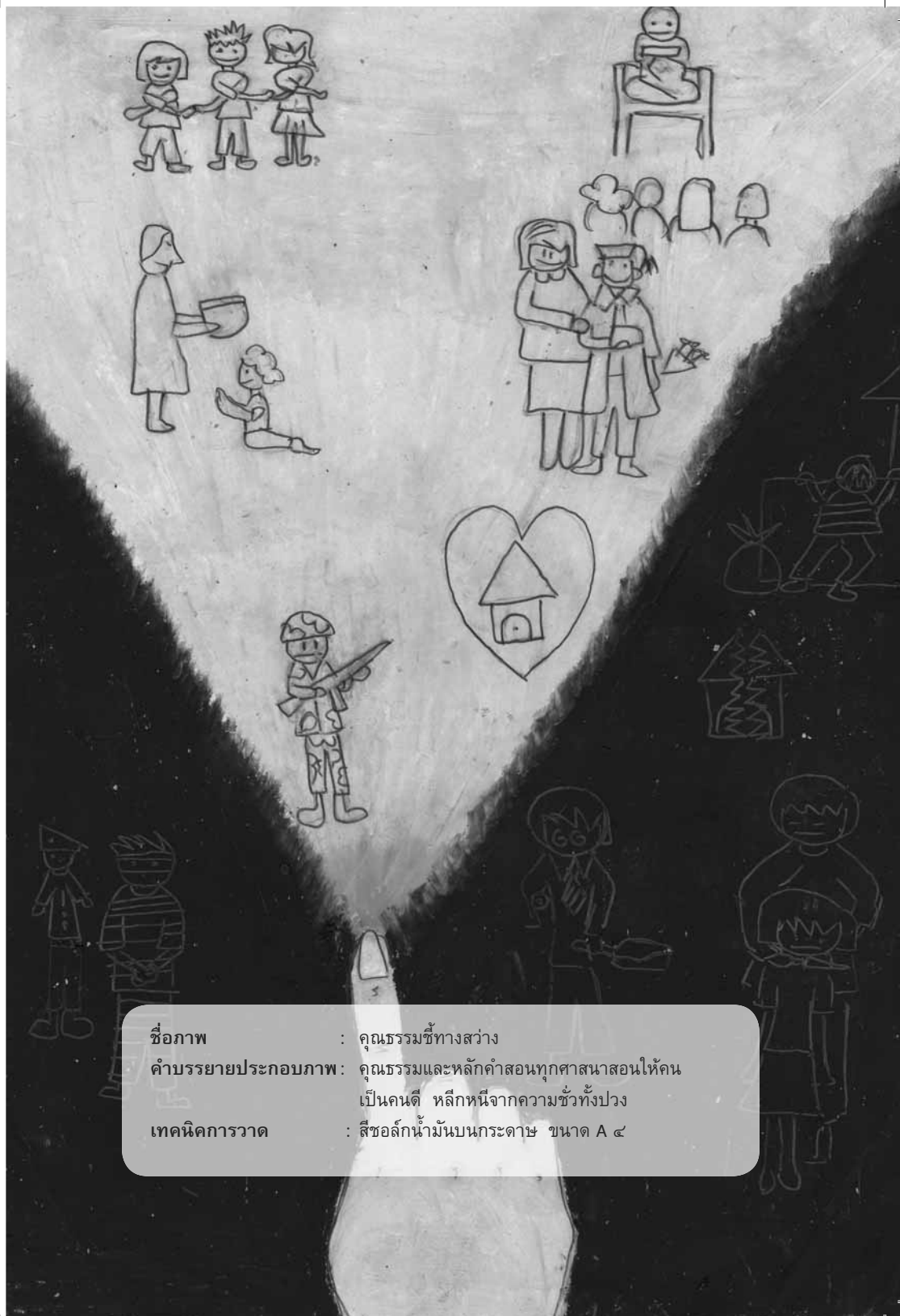
ส่วนที่ว่าช่วงนี้เหมือนกับการเริ่มต้นใหม่ๆ ยังได้รับการตอบ

รับที่ตึกขนาดนี้ ยังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักตึกขนาดนี้ ถ้าทำไปนานๆ หลายปีจะเป็นอย่างไร พระมหาสมโชคบอกว่าความเห็นของพระอาจารย์คิดว่าคงสูญไปสักพัก หลังจากนั้นก็ต้องมีที่มีทางเป็นของตนเอง มีสำนักเป็นของตนเอง หมายถึงเป็นเจ้าของาวาส ซึ่งทำให้เราทำให้อยู่ได้ ตอนนีวากันไปแล้ว ก็เหมือนกับว่าต้องควบคุมความดังด้วย อย่าทำให้ล้าหน้าคนอื่น ต้องค่อยๆทำ เท่าที่มีอำนาจหน้าที่ที่จะทำได้ พระอาจารย์ตอนนี้นอกจากจะเป็นครูสอนศิลปะ เป็นหัวหน้าฝ่ายศิลปะแล้ว พระอาจารย์ยังเลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้าฝ่ายปกครองด้วย ก็ทำให้มีเสียงดังหน่อย จึงทำอะไรได้หลายอย่าง เพราะเราอยู่ในตำแหน่ง แต่ถ้าวันหนึ่งท่านอาจารย์ใหญ่บอกว่าพอแล้ว คุณไม่ต้องทำปล่อยให้คนอื่นทำ และศิลปะก็ไม่ต้องสอนด้วย เราก็วาดรูปอย่างนี้ต่อไปเท่าที่ทำได้ ถ้ามันทำไม่ได้หรือไม่มีโอกาส เราก็ไม่ทำก็จะเขียนรูปไปเรื่อยๆ วันหนึ่งมีโอกาสที่จะทำได้เราก็กทำ

จะเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคที่ขวางกั้นในการเรียนการสอน วิชาศิลปกรรม ทั้งโดยส่วนรวมได้แก่ สถานที่ ห้องเรียน บุคลากร อุปกรณ์การสอน ตัวนักเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้น ในใจของพระมหาสมโสมก็ได้ผ่านพ้นไปแล้ว อุปสรรคและปัญหา เหล่านี้มันก็แก้ไขได้สำเร็จในตัวของมันเอง ซึ่งเป็นอันว่าปัญหาและ อุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้นยังไม่หนักหน่วงรุนแรงมากนัก

แต่สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมันก็เป็นบทเรียนที่ดีทั้งในปัจจุบันและ อนาคตของทุกฝ่าย ที่จะทำให้ปัญหาต่างๆ จบสิ้นไปในที่สุด และ ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบได้พัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้น ตลอดไป

ชื่อภาพ : คุณธรรมชี้ทางสว่าง
คำบรรยายประกอบภาพ : คุณธรรมและหลักคำสอนทุกศาสนาสอนให้คน
เป็นคนดี หลีกหนีจากความชั่วทั้งปวง
เทคนิคการวาด : สีชอล์กน้ำมันบนกระดาษ ขนาด A ๔

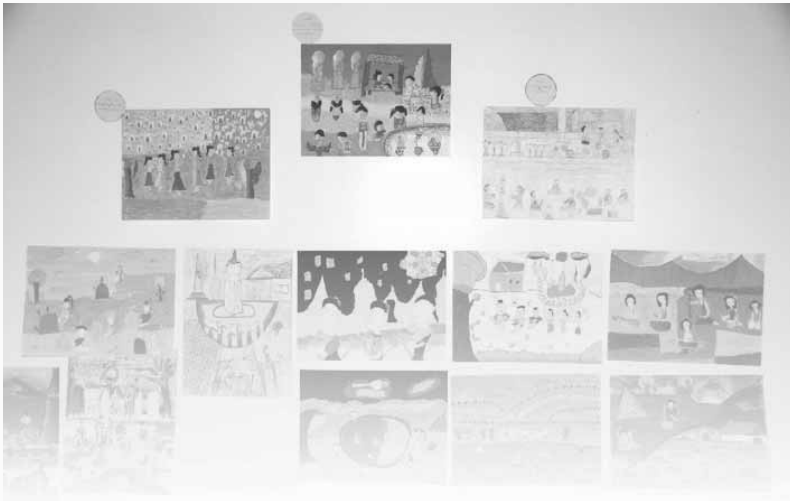
ပုဒ် ၁

บทพิสูจน์
ความสำเร็จ

สิ่งที่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งในการวางแผนจัดทำโครงการทุกครั้ง เมื่อองค์กรใดดำเนินการตามโครงการเสร็จสิ้นลง ก็จะมีการประเมินผล เพื่อที่จะได้รู้ว่าการดำเนินการนั้น บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นการวัดความสำเร็จของงานที่ได้กระทำไปแล้ว

การดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ก็เช่นเดียวกัน เมื่อโครงการนี้ได้ดำเนินการครบกำหนดระยะเวลา ๖ เดือน คือตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนกันยายน ๒๕๔๙ แล้ว ก็ได้มีการประเมินผลงานขึ้นมา ปรากฏว่าการดำเนินการตามโครงการนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายเป็นส่วนใหญ่ เป็นผลสำเร็จที่น่าพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

เป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญที่พระมหาสมโชท ชีรธมโม หัวหน้าโครงการสร้างห้องเรียนรู้อัตถวิธานต้นแบบ และเป็นผู้รับผิดชอบ

โครงการนี้เน้นมากที่สุดก็คือ การให้ความสุขแก่เยาวชนและประชาชน ผู้เรียนวิชานี้ ก็ถือว่าได้บรรลุผลสำเร็จเป็นอย่างดี ทุกคนที่เข้ามา ศึกษาเล่าเรียนวิชาศิลปกรรมในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความสุขและพึงพอใจเมื่ออยู่ในห้องเรียนเป็นอย่างมาก

ส่วนเป้าหมายและตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม ของโครงการที่จะให้นักเรียนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้เข้าร่วมโครงการและมีความรู้ความเข้าใจในด้านศิลปะและธรรมะ ๖๐๐ คนนั้น ถือว่าบรรลุผลสำเร็จ และเป้าหมายที่จะให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนผู้สนใจได้ร่วมใช้ประโยชน์ ศึกษา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ จำนวน ๕๐๐ คน ก็กระทำได้บรรลุตามเป้าหมายของแผนการ นั้น

และเป้าหมายอีกประการหนึ่ง ที่กำหนดไว้ในแผนการว่า เมื่อสิ้นสุดโครงการ จะมีภาพศิลปะที่ใช้สอนและเผยแพร่หลักธรรม

จำนวนไม่น้อยกว่า ๑,๖๐๐ ภาพนั้น กระทำได้เกินกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการ โดยพระมหาสมโชคได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “ตอนนี้ไม่ได้นับภาพที่แตกขาดหรือกว่าได้จำนวนเท่าไร แต่ว่าเปิดเรียนในทุกๆ อาทิตย์ จะได้ภาพจำนวน ๒๐๐ ภาพ นี่เปิดเรียนมาสามเดือนเศษ ก็มากกว่า ๑๐ อาทิตย์ ดังนั้น เมื่อโครงการสิ้นสุดลงจึงไม่เป็นปัญหาว่า จะได้ภาพไม่ครบตามเป้าหมายแต่ประการใด”

และเป็นเรื่องที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง ที่โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากทางหน่วยราชการ หน่วยงานเอกชน และประชาชนเป็นอันมาก ซึ่งเป็นเรื่องควรภาคภูมิใจ อิ่มใจและปลื้มใจ แก่ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของโครงการนี้เป็นอย่างดี

สำหรับการจัดทำห้องเรียนศิลปกรรมให้เป็นต้นแบบของโรงเรียนหรือวัดแห่งอื่นนั้น แหล่งเรียนรู้ศิลปกรรมอื่นๆ จะสามารถทำได้เหมือนกับโรงเรียนพุทธศาสนาวินาภัย วัดชลประทานรังสฤษฎ์หรือไม่ั้น พระมหาสมโชคกล่าวว่า

“ในความคิดของอาตมาเห็นว่า การที่จะทำอะไรให้เหมือนกันมันไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะว่าสิ่งแวดล้อมมันไม่เหมือนกัน อย่างหลวงพี่รูปหนึ่ง ซึ่งท่านอยู่วัดอื่นที่ไม่ใช่วัดชลประทานฯ ชื่อเสียงก็ไม่ค่อยมี ญาติโยมก็ไม่ค่อยศรัทธา ท่านจะจัดแสดงภาพ แล้วให้ได้เงินแสนสองแสนอย่างอาตมานี้ ก็คงไม่ได้ง่าย ๆ เพราะฉะนั้น สิ่งอื่นที่จะต้องมียกคือ มีพระอย่างอาตมา สู้ใหม่ ถ้าท่านสู้ ท่านก็มีความหวัง ถ้าฝืนมือท่านดี ท่านสู้อย่างอาตมา ท่านก็พิมพ์การ์ดอวยพรส่งไปทั่วโลก ท่านก็ได้เงินแล้ว เยอะแยะเลยวิธีการ แต่ว่าหนึ่งต้องมีพระอาจารย์อย่างอาตมา ต้องใจสู้และเสียสละ ถ้ามีคุณสมบัติอย่างนี้ ไม่ว่าคุณจะทำอยู่มุมไหนของโลก คุณก็ผ่าน แต่ถ้าคุณใจไม่สู้ ไม่มีความเสียสละ อาตมาว่ายาก”

“ส่วนที่ว่าวัดอื่นจะทำลำบากหรือไม่นั้น ก็ไม่แน่ อุปสรรคที่แท้ของมนุษย์ก็คือความคิดของมนุษย์เองว่าเราทำได้หรือทำไม่ได้ ถ้าเราจับมือกันทั้งวัด ว่าเราจะทำเรื่องนี้ พระอาจารย์ว่าวัดไหนก็ทำได้ กล้ารับประกัน แล้วห้องเรียนอาจจะไม่สวยงามเท่าที่นี้ หรืออาจจะสวยงามกว่าที่นี้ก็ได้ เพราะว่าโต๊ะของเราต้องซื้อ แต่บางที่อาจจะไม่ต้องซื้อก็ได้ ก็สู้ไปก่อนสัก ๔-๕ ปี เติบโตลูกศิษย์เก่งขึ้นบ้าง ตั้งขึ้นบ้าง มันก็ไปได้เอง แต่ว่าทุกคนต้องสู้อย่างอาดมาตั้งแต่ต้น ไม่ใช่ไปถึงแล้วคุณจะสามารถแบบนี้เลยนั้น ไม่มีทาง แม้กระทั่งอาดมาเองก็ยังไม่ต้องสู้ หรือว่าถ้าเป็นในชนบท อาจจะต้องสู้ยาวไปนาน ๕ ปี ๖ ปี หรือ ๑๐ ปี ก็ได้”

ในการที่จะให้มีการสอนศิลปกรรมในวัด เมื่อพิจารณาดูแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยากเย็นแสนเข็ญ เพราะว่าวัดแต่ละแห่ง ไม่มีบุคลากร วิทยากร สถานที่และอุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้วัดสามารถดำเนินการเปิดสอนศิลปกรรมได้นั้น ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบในการสอนศิลปกรรมมาหลายปี พระมหาสมโชคได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า

“สิ่งที่ต้องกระทำเป็นอันดับแรก ก็คือการสร้างครูขึ้นมาก่อน และในอนาคตนั่น สิ่งที่สำคัญคุณธรรมน่าจะต้องกระทำก็คือ การจัดคอร์สขึ้นมา ให้พระมหาสมโชคทำการอบรมพระที่มาจากวัดต่างๆ ซึ่งอาจจะใช้เวลา ๑ เดือน หรืออาจจะมากหรือน้อยกว่านั้น เพื่อที่จะสร้างครูขึ้นมาก่อน แล้วมาช่วยกันทำโครงการนี้ที่วัดต่างๆ ทั่วประเทศ”

โดยตำราที่ใช้ในการสอนนั้น ก็นำของพระมหาสมโชคไปใช้ในการเรียนการสอนก่อนได้ พระที่เป็นผู้สอนยังไม่ต้องเขียนตำราเอง วิธีการสอนนั้นพระมหาสมโชคบอกไปแล้ว ก็นำไปปฏิบัติได้ทันที

เริ่มจากจุดเล็กๆ ไปก่อน แล้วค่อยขยายผลไปเรื่อยๆ ซึ่งคิดว่าพระที่สนใจเรื่องศิลปกรรมก็มีจำนวนมาก ในประเทศไทยคิดว่าคงมีไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ รูป ดังนั้น การเรียนรู้ด้านศิลปกรรมจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ แห่ง เพียงแต่ว่าจะโครงการนี้จะเกิดขึ้นมาได้หรือไม่เท่านั้น

พระมหาสมโชคเชื่อว่า ถ้ามีการประกาศออกไปหรือช่วยกันกระจายข่าว แล้วให้คนที่มีความรักทางด้านศิลปะและมีความรู้ในด้านธรรมะเข้ารับการอบรม เมื่ออบรมแล้วก็จะได้รับความรู้จริง และสามารถวาดรูปเป็นจริง ๆ ประกอบใจรักด้วย โครงการสอนวิชาศิลปกรรมก็สามารถเกิดขึ้นได้ในท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศได้อย่างแน่นอน

ข้อสำคัญเจ้าอาวาสหรือผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความเห็นด้วยกับโครงการนี้อย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้พระหรือครูที่สอนศิลปกรรมได้ทำงานอย่างเต็มที่ และข้อสำคัญต้องมีจิตใจที่พร้อมจะสู้ในเรื่องนี้อย่างชัดเจน

“อย่างวัดชลประทานรังสฤษฎ์ของเราโชคดีที่มีพระเยอะ ดังนั้นเราจึงต้องการคนที่เก่งเฉพาะด้าน เราไม่ต้องการคนเก่งทุกอย่าง เราต้องการคนเก่งอย่างใดอย่างหนึ่งให้ชัดเจนลงไป เช่นถ้าเก่งเขียนบทก็ให้เก่งไปเลยด้านบทหรืออย่างเดียว ถ้าเก่งด้านภาษาบาลีก็ภาษาบาลีอย่างเดียวให้เก่งที่สุด อาตมาเองก็ฝึกออกมาสำหรับการวาดรูป เพื่อจะให้ถึงที่สุดเหมือนกัน พอพูดถึงการวาดรูปปั๊บก็ต้องนึกถึงมหาสมโฆค ถ้างานหนังสือต้องนึกถึงอาจารย์สุรศักดิ์ ถ้างานเข้าค่ายก็ต้องนึกถึงวัดปัญญาบันฑิตาราม”

พระมหาสมโฆคกล่าวถึง การที่จะให้พระมาสอนวาดรูปว่าเป็นที่แปลกหรือไม่ นั่นว่าใครทำอะไรใหม่ๆ ก็เป็นเรื่องแปลกทั้งนั้น อย่างเช่นการที่พระพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายออกบวชก็เป็นเรื่องที่แปลก เซอร์ไอแซคนิวตัน เป็นนักวิทยาศาสตร์ก็แปลก ไอน์สไตน์ที่คิดระเบิดปรมาณูขึ้นสำเร็จก็แปลก ซึ่งทุกเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ คนไม่คุ้นเคย ก็เป็นเรื่องแปลก แต่ถ้ามีการพิสูจน์จริงๆ จนคนคุ้นเคยแล้วก็ไม่ใช่ว่าเรื่องแปลกอะไร

“อย่างวันนี้ วัดชลประทานฯ คั่นเคยกับอาดมาแล้วคั่นเคยกับวิธีการของอาดมาแล้ว และอาดมาคิดว่า โลกจะคั่นเคยกับวิธีการแบบนี้หากเราช่วยกันทำ เพราะว่าอย่าง ๕๐๐ ปี หรือ ๑,๐๐๐ ปีที่แล้ว บอกว่ามนุษย์จะลอยอยู่ในอากาศได้ คงเป็นเรื่องแปลกที่สุด และว่าบ้าที่สุดด้วย แต่ทุกวันนี้ไม่มีใครเห็นว่าเป็นเรื่องแปลกแล้ว มนุษย์ก็ลอยตัวอยู่ในอากาศได้โดยการนั่งเครื่องบิน เพราะฉะนั้น การทำสิ่งใหม่ๆ แน่หนอนที่สุด มันอาจจะมึอุปสรรคบ้าง และคนที่ทำสิ่งใหม่ อาจจะต้องต้านลมแรง อันนี้มันต้องเตรียมตัวเตรียมใจกันไว้ทุกคน มันมีอุปสรรคแน่นอน อย่างวันนี้อาดมาก็มีเพื่อนมาบอกว่า ไม่อยากทำอะไร อยากอยู่เฉยๆ เพราะกลัวต้านลมแรง เขาก็กลัวว่าอาดมาจะโดนอิฉาริชยาบ้าง อาดมาก็บอกว่า เมื่ออาดมาเลือกแล้วก็ไม่กลัว จะตายก็ไม่กลัว ฉะนั้นเมื่ออาดมาเลือกทางนี้ ก็ยินดีรับผิดชอบในสิ่งที่ชอบ และไม่กลัวอะไรทั้งสิ้น”

“ส่วนเรื่องการที่พระวาดรูป จะแปลกในสายตาของญาติโยมหรือไม่นั้น อาดมาก็ว่าเป็นเรื่องแปลก แต่ถ้าท่านมีฝีมือจริงๆ สังคมจะเปิดโอกาสให้ท่านและจะยอมรับท่านในเวลาต่อมา แต่พูดไปมันไม่ใช่เรื่องแปลกนะ เพราะว่าอย่าง “ขรัวอินโข่ง” ก็เป็นพระในสมัยรัชกาลที่ ๔ ท่านก็ทำงานด้านศิลปะ การวาดรูปมาตั้งนาน และในสมัยอยุธยา พระท่านก็สอนศิลปะกันทั้งนั้น แม้กระทั่งพระเทวานฤมิต คนที่เขียนภาพฝาผนังรอบวัดพระแก้ว ก็เป็นลูกศิษย์ของพระมหาบุญถึง พระสอนมาทั้งนั้น แต่พอมีการตั้งมหาวิทยาลัย ปรากฏว่า วิชาพวกนี้เข้าไปอยู่ในมหาวิทยาลัย พระหายหมด มัวแต่สวด มัวแต่เสกกันไม่ยอมทำอะไร ในที่สุดวิชาก็หายไปอยู่ที่โยมหมด ตอนนีพระอาจารย์ต้องเดินไปหาโยม เพื่อให้โยมสอนพระ ถามว่ามันถูกเรื่องไหม ที่ทำกันอยู่ทุกวันนี้”

“ในความเป็นจริง ในจุดนี้มันเป็นสิ่งที่น่าคิด วิชาช่างสมัยก่อนอยู่ที่พระที่นั่งนั้น แต่พอมีโรงเรียนช่างขึ้นมา พระก็หมดสิ้นกันไปเลย เพราะว่าเราไม่ได้สืบทอดเจตนารมณ์ หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุบอกว่า ทำอย่างนี้ เป็นพระที่สายตาสั้น เห็นแต่กิจนิมนต์เบื้องหน้า แต่ไม่ได้มองกาลพระศาสนาในระยะยาว ถ้าพระพุทธรเจ้าเทศน์แล้ว เห็นแก่ลาภสักการะเบื้องหน้า ศาสนาจะมาถึงทุกวันนี้ไหม”

ฉะนั้น ในการที่จะมีพระมาสืบทอดวิชาศิลปะ และนำไปเผยแพร่แก่เยาวชน และประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ จึงถือเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของพระที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้ที่จะดำเนินการต่อไป เพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมให้ประจักษ์แก่สายตาของคนไทย ให้ยาวนานสืบไปในอนาคตข้างหน้า และจะ

เป็นการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้

ในด้านของการสนับสนุนจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ต่อวัดหรือโรงเรียนที่จะทำการเปิดสอนศิลปวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลหรือจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศนั้น ยังไม่มีผู้ใดทราบนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างแน่นอนว่าจะเป็นประการใด

อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้ห้องเรียนศิลปกรรม ของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ในด้านการเรียนการสอนวิชาศิลปกรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั้งปวง ที่ได้มีความสนใจมาเรียนกันมากทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์ ซึ่งนักเรียนตั้งแต่เด็กเล็กๆ ในชั้นประถมศึกษาจนถึงเด็กโตขึ้นมาในชั้นมัธยมศึกษา

และผู้ใหญ่ที่มาเรียนในวันเสาร์ รวมทั้งผู้ปกครองและประชาชนทั่วไปที่มีส่วนร่วมในการใช้ห้องเรียนศิลปกรรมที่ทันสมัย และมีอุปกรณ์ที่ดีพร้อมสมบูรณ์หมดทุกอย่าง ทุกคนล้วนมีความสุขที่ได้สัมผัสกับสิ่งเหล่านี้

และทุกคนก็ชื่นชมในความรู้ความสามารถของพระอาจารย์สมโชค ธีรธมโม ซึ่งเป็นหัวหน้า

ผู้รับผิดชอบโครงการ รวมทั้งเป็นผู้สอนในวิชาศิลปกรรม ด้วย และต่างเห็นพ้องกันว่า ส่วนหนึ่งที่ดีถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้โครงการห้องเรียนศิลปกรรมประสบความสำเร็จก็มาจากการตั้งใจอย่างจริงจังของ พระอาจารย์สมโชคนั่นเอง

แต่การที่จะทำให้ห้อง เรียนศิลปกรรมของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์เป็นศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบ คือจะให้ห้องเรียนศิลปกรรมแห่งนี้ เป็นต้นแบบของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือ วัดหรือโรงเรียนแห่งอื่นๆ นั้น ต้องมีการดำเนินการด้านต่างๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ กระจายข่าว ให้สถานศึกษา วัด และสถาบันอื่นๆ ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบอย่างแพร่หลายและชัดเจน

ทั้งนี้ก็เพื่อให้ทางสถานศึกษา วัด และสถาบันต่างๆ ที่สนใจข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบแห่งนี้ จะได้พากันมาศึกษาดูงาน และขอคำแนะนำที่ลึกซึ้ง และสามารถนำไปปฏิบัติได้ต่อไป ซึ่งจะเป็นการนำตัวแบบแห่งนี้ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมในท้องถิ่นอื่นๆ ของประเทศอีกทางหนึ่ง

แต่วิธีการเช่นนี้ คงจะต้องใช้เวลายาวนานในการที่จะเกิดห้องเรียนศิลปกรรมขึ้นในแต่ละแห่ง และกว่าจะมีห้องเรียนศิลปกรรมขึ้นในหลายๆ จุดทั่วประเทศ ก็อาจต้องใช้นานนับสิบๆ ปี ขึ้นไป

วิธีที่จะสามารถสร้างห้องเรียนศิลปกรรมขึ้นในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศได้ในเวลาอันรวดเร็ว นั้น กระทำได้ตามที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้ว ก็คือการนำพระที่มีใจรัก และมีความสามารถในด้านการวาดรูปมาเข้ารับการอบรมในระยะเวลาที่เหมาะสม อาจจะหนึ่งหรือสองเดือน โดยมีเจ้าภาพจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็น

ผู้รับผิดชอบทางด้านค่าใช้จ่าย ในการจัดเลี้ยงอาหาร ค่าอุปกรณ์ในการอบรม และค่าดำเนินการอื่นๆ

เรื่องนี้คงเป็นภาระหนักของหน่วยงานที่จะรับเป็นเจ้าภาพ ในการดำเนินการอย่างแน่นอน ซึ่งหน่วยงานใดจะรับเป็นเจ้าภาพก็ต้องก็ต้องคิดตรិตรองอย่างหนักเช่นกัน เพราะต้องเป็นหน่วยงานที่มีงบประมาณเพียงพอ ที่จะจัดทำโครงการนี้ขึ้นมาได้ และมีเจ้าหน้าที่มากพอ ที่จะประสานงานเรื่องนี้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพระที่จะเข้ารับการอบรมซึ่งอาจจะอยู่กระจายกันทั่วประเทศ เพื่อให้เข้ามารับการอบรมตามระยะเวลาที่กำหนด

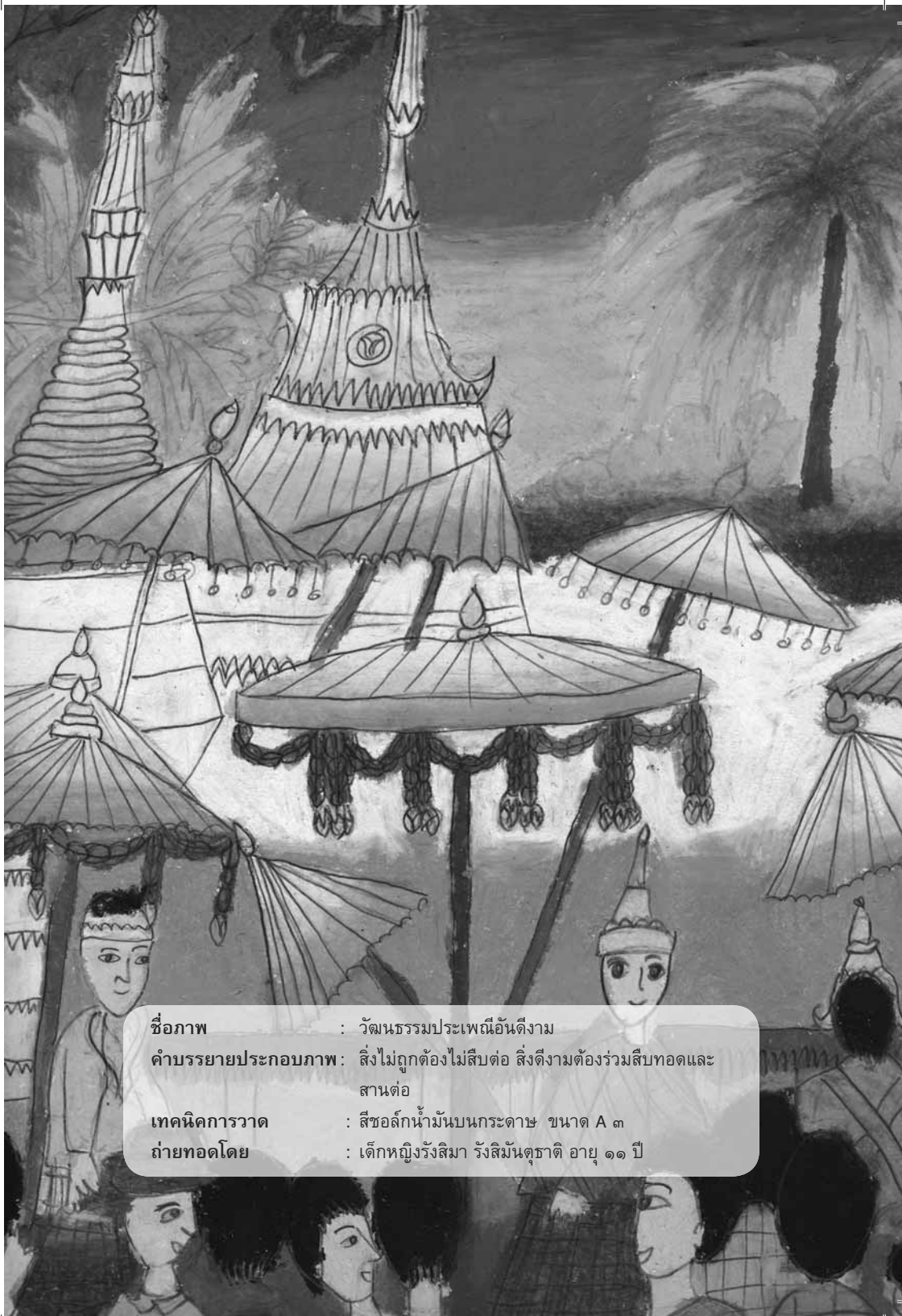
เพราะเมื่อมาพิจารณากันดูแล้ว ในประเทศมีวัดที่มีศักยภาพ

ในการที่จะจัดทำห้องเรียนศิลปกรรมนั้นมียุ่เป็นจำนวนมาก ทั้งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศ ซึ่งคงมีวัดอีกไม่น้อยที่มีความพร้อมในด้านสถานที่ การคมนาคมที่สะดวก มีเงินทุนเพียงพอที่จะจัดซื้ออุปกรณ์ที่จะทำการเรียนการสอนในวิชาศิลปกรรมได้เป็นอย่างดี

หากแต่ปัญหาใหญ่ของการเปิดห้องเรียนศิลปกรรมก็คือ การขาดบุคลากรนั่นเอง ฉะนั้น ถ้ามีการดำเนินการอบรมครูผู้สอนวิชาศิลปกรรมขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม ก็เชื่อว่า จะมีห้องเรียนศิลปกรรมเกิดขึ้นมาอีกหลายสิบแห่งทั่วประเทศ ในระยะเวลาอันสั้นอย่างแน่นอน

และนี่ก็คือ ความสำเร็จที่แท้จริงของศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบแห่งนี้

ชื่อภาพ : วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม
คำบรรยายประกอบภาพ : สิ่งไม่ถูกต้องไม่สืบต่อ สิ่งดีงามต้องร่วมสืบทอดและ
สานต่อ
เทคนิคการวาด : สีชอล์กน้ำมันบนกระดาษ ขนาด A ๓
ถ่ายทอดโดย : เด็กหญิงรังสิมา รังสิมันตุชาติ อายุ ๑๑ ปี

ขั้นตอนการดำเนิน

โครงการศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

๑

ศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนการสอน
ในโรงเรียนพุทธศาสนา ณ ประเทศศรีลังกา
วันที่ ๒ - ๖ ธันวาคม ๒๕๕๘ รวม ๓๑ รูป/คน

๒

จัดเวทีสรุปบทเรียนภายหลังศึกษาดูงานจากประเทศศรีลังกา
ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์
วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

๓

จัดทำโครงการเสนอต่อที่ประชุมพัฒนาโครงการของศูนย์คุณธรรม
วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๙

๔

ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงห้องเรียนเดิมเป็นศูนย์การเรียนรู้
ศิลปกรรมและปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบบริเวณ
โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์
เดือนเมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๙

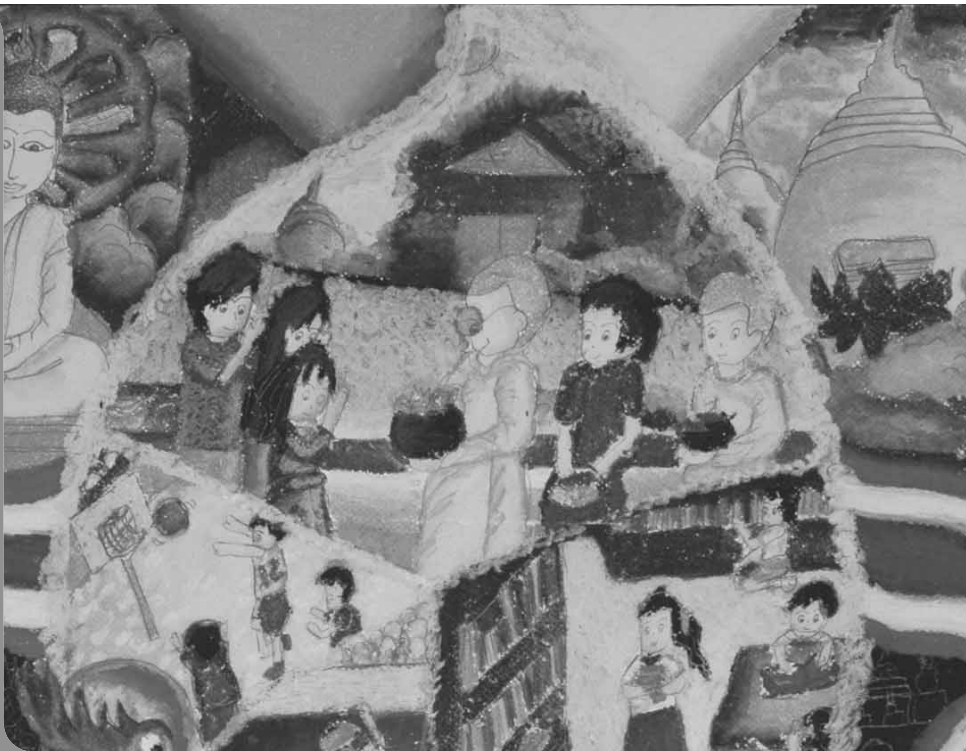
๕

จัดพิธีเปิดศูนย์การเรียนรู้ศิลปกรรมต้นแบบ พัฒนาปรับปรุง
หลักสูตร-สื่อการสอน จัดงานประกวดวาดภาพศิลปกรรม หัวข้อ
“รักษารัตนธรรมไทย”
เดือนกรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙

๖

จัดอบรมพระอาจารย์และครูอาสาเพื่อสอนศาสนาและศิลปะ
เปิดศูนย์ศิลปกรรมเป็นแหล่งศึกษาดูงาน
และจัดอบรมบรรยายขยายผลสู่โรงเรียนที่น่าสนใจ
เชื่อมประสานแกนนำผู้ปกครอง และจัดตั้งสมาคมผู้ปกครอง
เพื่อร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของ
โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์
เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๙ - ปัจจุบัน

ภาพพวง

ท่องเที่ยววัดชมศิลปะไทย

เมื่อเราเข้าไปบริเวณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือวัดพระแก้ว เรามักจะได้ยินคำชมเชยของนักท่องเที่ยวต่างชาติถึงความวิจิตรงดงามของสิ่งก่อสร้างชั้นยอดของประเทศอยู่เสมอ สิ่งก่อสร้างเหล่านี้สามารถรอดต่อสายตาของคนต่างบ้านต่างเมือง ที่แวะเวียนมาชมสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ปีละหลายล้านคนได้เป็นอย่างดี

ไม่เฉพาะคนต่างชาติเท่านั้น ที่ตะลึงในความสวยงามของวัดพระแก้ว แม้แต่คนไทยด้วยกันเอง ที่ไม่ค่อยจะออกนอกบ้าน และได้มาสักการะพระแก้วมรกต ในพระบรมมหาราชวัง ยังคิดฝันไกลไปว่าสถานที่แห่งนี้เป็นเหมือนสวรรค์วิมานบนแดนดินของชาวไทยด้วย

วัดพระแก้ว จึงเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นอย่างดี และเป็นสิ่งก่อสร้างที่นักท่องเที่ยวจะจะต้องมาดูให้ได้เป็นแห่งแรกของเมืองไทย

อย่างไรก็ดีมีสถานที่แหล่งอื่นที่สวยงาม และสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากแดนไกล รวมทั้งคนไทยที่ชอบเดินทางท่องเที่ยวไปยังถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะวัดในพระพุทธศาสนาที่มีความงดงามเท่าเทียมกับวัดพระแก้วหรือมีความสวยงามลดหลั่นรองกันไป จากจำนวนวัดทั่วประเทศที่มีอยู่มากกว่า ๓๐,๐๐๐ แห่ง ซึ่งวัดเหล่านี้ล้วนเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชน และยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปกรรมของชาติต่อไป

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเมื่อเราก้าวเข้าสู่วัดในพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นที่แห่งใด เราจะรู้สึกได้ทันทีว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีลักษณะความเป็นไทยอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะวัดที่สร้างมาเป็นเวลาหลายร้อยปีด้วยแล้ว จะสะท้อนให้เห็นได้ว่าสิ่งก่อสร้างเก่าแก่เหล่านี้ล้วนเป็น

ศิลปกรรมในยุคสมัยต่างๆ ที่เป็นสมบัติคู่บ้านคู่เมืองของไทยมาตั้งแต่โบราณกาลแล้ว

ในบรรดาศิลปกรรมในวัดพระพุทธศาสนาต่างๆ ที่สามารถสัมผัสได้ด้วยตา และประสาทสัมผัสอื่นๆ จะสามารถแบ่งแยกออกเป็นจิตรกรรม ได้แก่ภาพวาดตามผนังโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ ประติมากรรม ได้แก่รูปปั้น พระพุทธรูปในพระพุทธศาสนา และศาสนาพราหมณ์ สถาปัตยกรรม ได้แก่ สิ่งก่อสร้าง โบสถ์ วิหาร ศาลาเจดีย์ นาฏกรรม ได้แก่ การฟ้อนรำ คีตกรรม ได้แก่ ดนตรี และการบรรเลงต่างๆ วรรณกรรม ได้แก่ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง

เราสามารถพบเห็นได้ว่าในบรรดาศาสนาสถาน เสนาสนะและสิ่งก่อสร้างทั้งหลายภายในวัดจะมีศิลปกรรมต่างๆ ซึ่งศิลปะในแต่ละยุคสมัย อาจจะคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันไปบ้างตามวิวัฒนาการ นับตั้งแต่เริ่มสร้างชาติบ้านเมืองเมื่อหลายร้อยปีที่ผ่านมา สมัยสุโขทัย ออยุธยา

รัตนโกสินทร์ จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบันที่คนรุ่นนี้สามารถดำเนินการก่อสร้างด้วยตนเอง

วัดในพระพุทธศาสนาที่สามารถพบเห็นว่าเป็นศิลปกรรมไทยในสมัยต่างๆ จะเริ่มตั้งแต่เราย่างก้าวเข้าสู่ประตูวัด สิ่งแรกที่เราสังเกตเห็นจะเป็นรูปปั้นหรือไม้กั้นหน้าบัน รูปปั้นอาจจะเป็นยักษ์ เทวดา หรือรูปสัตว์ในตำนาน หรือชาดก หน้าบันที่เป็นหน้าจั่วสามเหลี่ยม อาจจะมีการเขียนเป็นลายกนก ก้านขดบ้าง ลายเขาบ้าง บางทีก็จะมีรูปที่นำเอาความเชื่อถือทางศาสนาพราหมณ์มาผสมผสานกับพระพุทธศาสนา โดยจะมีภาพของพระนารายณ์ และพระอินทร์ เหาะมาสักการะพระพุทธเจ้า

ก่อนที่จะเราจะเข้าประตูวัดไปก็จะพบเห็นประติมากรรม ได้แก่ หางหงส์ นาคสะดุ้ง และช่อระกา ที่พอเห็น เราก็มารู้ได้ทันทีว่า เป็น ศิลปะไทยแท้ มีลักษณะของความอ่อนช้อย สวยงาม กันตึกจากอก นกมาเป็นปากนกที่เป็นช่อระกาทำให้เห็นอย่างชัดเจนซึ่งประตูวัด เท่าที่พบเห็นก็จะเป็นศิลปกรรมทั้งด้านจิตรกรรม และประติมากรรม ไทยที่เด่นสง่า ส่วนสถาปัตยกรรมที่เราสามารถเห็นได้ก็คือจะเป็น เสาอยู่มุมหรือลาย ๑๒

นี่เป็นเพียงสิ่งก่อสร้างที่ประตูวัดเท่านั้น ถ้าจะพิจารณาอย่างละเอียดก็ต้องใช้เวลาานพอสมควรและก็รู้เพียงแต่ว่าสิ่งที่พบเห็น นั้นเป็นศิลปะไทย แต่จะให้ความรู้อย่างลึกซึ้งว่าเป็นศิลปะสมัยใด ยุคใดก็ต้องใช้เวลาศึกษาอย่างจริงจังอีกทีหนึ่ง

เพราะศิลปกรรมแต่ละสมัย แต่ละยุคจะมีลักษณะ รูปแบบ และ วิธีการสร้างที่แตกต่างกันไป

และเมื่อเข้าไปภายในบริเวณวัดก็จะพบกับศาสนสถาน เสนาสนะ และสิ่งก่อสร้างต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ เจดีย์ ปรางค์ กุฏิ และสิ่งอื่นๆ โดยศาสนสถานและสิ่งก่อสร้างในวัด เหล่านี้จะแบ่งเป็นสมัยต่างๆ ตามระยะเวลาของการก่อสร้างว่าจะ ยาวนานแค่ไหน

ศิลปกรรมในสมัยสุโขทัยซึ่งมีระยะเวลาในการก่อสร้างยาวนาน กว่า ๗๐๐ ปีลงมา เป็นระยะแรกที่ประวัติศาสตร์ จารึกไว้ว่าบรรพบุรุษ ของไทยได้บุกเบิกสร้างกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี และเป็นอาณาจักร เริ่มแรกในดินแดนสุวรรณภูมิแห่งนี้ พร้อมกับยอมรับเอาพระพุทธ ศาสนาจากอินเดียและศรีลังกามาเป็นศาสนาประจำชาติของคน

ดังนั้นกรุงสุโขทัยจึงได้ยอมรับเอาอิทธิพลทางด้านศิลปะจากอินเดีย และศรีลังกาด้วย

ช่วงแรกๆ ที่กรุงสุโขทัยรับเอาศิลปกรรมจากอินเดียและศรีลังกานั้น ทางด้านจิตรกรรมยุคนั้นจะเป็นภาพสลักลายเส้น พระพักตร์ของพระพุทธรูปกลมกลึง และลายเส้นแข็งแรง ศิลปกรรมดังกล่าวสามารถพบได้ที่วัดศรีชุม จังหวัดสุโขทัย ด้านประติมากรรม พุทธประติมากรรมที่มีลักษณะงดงามและมีชื่อเสียงที่สุด คือพระพุทธรูปชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก ส่วนทางด้านสถาปัตยกรรม ได้แก่ สหูปทรงระฆังมีขนาดใหญ่ เช่น สหูปวัดช้างล้อมสุโขทัยเก่า

ต่อมา ศิลปกรรมของกรุงสุโขทัยได้เปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะของไทยแท้ แสดงออกถึงลักษณะความเป็นตัวเอง เป็นอุดมคติแบบไทย ซึ่งเราจะเห็นได้จากวัดเจติยเจ็ดแถว ที่เป็นภาพของพระพุทธรูปในสมัยสุโขทัยที่มีลักษณะเป็นไทยมากขึ้น

ภาพจิตรกรรมที่พบในสมัยนี้ ก็คือภาพในปราสาทวัดราชบูรณะ และภาพสลักลาย ประติมากรรมที่เห็นเด่นชัดว่าเป็นอุดมคติแบบไทย ก็คือ ภาพปูนปั้นวัดนางพญาศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ส่วนทางด้านสถาปัตยกรรม ได้แก่ สหูปทรงดอกบัวตูมหรือทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ ตัวอย่างที่พบกัน ก็คือ เจติยทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ที่วัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย

การสร้างสรรคงานศิลปกรรมอันเนื่องมาจากพระพุทธศาสนาของกรุงสุโขทัยในยุคหลังๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างโบสถ์ วิหาร เจติย หรือพระพุทธรูป ซึ่งเป็นงานทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ล้วนแต่ได้รับยกย่องว่าเป็นงานศิลปะที่งดงาม อ่อน

ช้อย และมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ยิ่งพระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองมากเพียงไร ผลงานทางด้านศิลปกรรมก็ยิ่งมีความรุ่งเรืองเฟื่องฟูขึ้นเป็นเงาตามตัวไปด้วยดังปรากฏเป็นหลักฐานให้เห็นได้ตลอดมาตราบเท่าทุกวันนี้

อาณาจักรที่สองของบรรพบุรุษไทยที่ตั้งอยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิ ก็คือกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นราชธานีของไทยที่มีระยะเวลายาวนานกว่า ๔๐๐ ปี และมีกษัตริย์ขึ้นปกครองอาณาจักรแห่งนี้จำนวนถึง ๓๓ พระองค์ในสมัยนี้กษัตริย์ที่ปกครองบ้านเมืองส่วนใหญ่จะทรงเอาใจใส่ดูแลและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงก่อสร้างและปฏิสังขรณ์วัดวาอารามเป็นอย่างดี

ศิลปกรรมในยุคนี้ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมจากศิลปะของทวาราวดี ศรีวิชัย สุโขทัย และเขมร กรุงศรีอยุธยามีความยิ่งใหญ่ทางจิตรกรรม โดยได้พบการเขียนสีตั้งแต่ร้อยละ ๖๐-๗๐ ไปจนถึงการใช้สีหลากหลายด้านประติมากรรมมีลักษณะเฉพาะคือการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องน้อย และทรงเครื่องใหญ่ สถาปัตยกรรมก็มีความงดงามปราณีต อาทิ อาคารแบบอยุธยาและปราสาทราช มณฑลเข็ยอันมีรูปทรงจอมแห ลวดลายที่ประดับมีความอ่อนช้อยพริ้วไหว

สุวัฒน์ แสนชาติ ได้กล่าวถึงความยิ่งใหญ่ของจิตรกรรมกรุงศรีอยุธยา ไว้ใน “จิตรกรรมไทยพุทธศิลป์” ว่าในสมัยอยุธยาซึ่งได้รับอิทธิพลทางจิตรกรรมหลายรูปแบบ ผลงานทางจิตรกรรมที่ค้นพบ เช่นจิตรกรรมในกรุวัดราชบูรณะ จิตรกรเขียนด้วยวิธีร่างเส้น และเทคนิคการใช้สีแดงอ่อนเป็นพื้น หลังจากใช้สีแดงเข้มเน้นภาพให้มีน้ำหนักอ่อนแก่ ลักษณะการใช้สี เช่น สีขาว สีดำ สีทอง แต่โครงสร้างส่วนรวมจัดอยู่ในเอกรงค์ และเป็นที่น่าสังเกตว่าจิตรกรรมแบบเก่า

ของอยุธยา มีความมุ่งหมายสำหรับการกราบไหว้บูชาเพียงอย่างเดียว

ศิลปกรรมในสมัยอยุธยาจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เนื่องจากระยะเวลาของการเป็นราชธานีมีความยาวนานมาก ผลงานของจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม นอกจากจะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นพุทธบูชา และเป็นการอุทิศแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ยังเข้าไปสู่วิถีชีวิตของคนไทยได้อย่างกว้างขวาง เป็นเหตุการณ์ในยุคสมัยนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม

ดังเช่นภาพที่วาดขึ้นในผนังโบสถ์ วิหาร และสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในสมัยรัชกาลของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ที่ช่วงนั้นเมืองไทยมีการเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศฝรั่งเศส และชาวตะวันตกอีกหลายชาติ ภาพวาดที่มีอยู่ในวัดต่างๆ จึงแสดงให้เห็นถึงสถานะของฝรั่งเป็นเสมือนทูตในความรู้สึกนึกคิดของชาวไทย ซึ่งช่วงนั้นได้รับเอาอารยธรรมจากตะวันตกเข้ามาใช้ แต่ต่อมาสภาพทางการเมืองของชาติไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง มีการขับไล่ฝรั่งออกจากเมืองไทยไป ภาพวาดของฝรั่งตามฝาผนังวัดวาอารามก็จะแสดงให้เห็นว่าฝรั่งก็เป็นคนธรรมดา เป็นคนต่างชาติต่างภาษาที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของกษัตริย์ไทย เป็นคนธรรมดาที่มาปะปนอยู่ในสังคมไทย และบางครั้งในภาพวาดจะแสดงให้เห็นพวกฝรั่งเป็นยักษ์เป็นมาร เป็นพวกนอกกริต หรือบางภาพจะถูกวาดให้พวกฝรั่งเป็นมารผจญพระพุทธรองค์ ในเวลาที่พระพุทธรูปเจ้ากำลังบำเพ็ญเพียรเพื่อตรัสรู้ด้วย

ในปัจจุบันวัดวาอารามและสิ่งก่อสร้างในสมัยอยุธยา จะได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ เป็นอย่างดี เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรือง

ของนครหลวงแห่งนี้ในอดีต แม้ว่าสิ่งก่อสร้างส่วนใหญ่ของกรุงศรีอยุธยาจะถูกเผาทำลายทำลายด้วยฝีมือของข้าศึกศัตรู เมื่อคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ. ๒๓ ๑๐ แต่ก็ยังหลงเหลือร่องรอยของความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมในอดีตอยู่เป็นอันมาก

วัดวาอารามในสมัยอยุธยาซึ่งตกทอดมาถึงทุกวันนี้ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่นักท่องเที่ยวต่างชาติพากันมาเยี่ยมชมกันเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ศิลปกรรมที่หลงเหลืออยู่และปรากฏให้เห็น ส่วนใหญ่จะเป็นศิลปกรรมทางด้านสถาปัตยกรรม เช่น โบสถ์ วิหาร เจดีย์ และปราสาท ประติมากรรม เช่น พระพุทธรูป และรูปปั้นทางพระพุทธศาสนา และศาสนาพราหมณ์ และจิตรกรรม เป็นภาพวาดที่เหลืออยู่ตามวัดต่างๆ

วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่นักท่องเที่ยวไปชมกันมีหลายสิบแห่ง เช่น วัดไชยวัฒนาราม วัดพระราม วัดใหญ่ชัยมงคล วัดพระศรีสรรเพชญ์ วัดกษัตริย์าราม วัดพนัญเชิง วัดมณฑลพิตร วัดสุวรรณการาราม และ วัดกาฬาราม เป็นต้น

ศิลปกรรมภายในวัดที่เป็นศิลปะสมัยอยุธยาที่ยังมีสภาพที่สมบูรณ์ไม่ถูกข้าศึกทำลายไป เพราะสถานที่ตั้งอยู่ที่ย่านบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ก็คือ วัดสุวรรณนาราม ซึ่งยังมีโบสถ์ที่สวยงาม เป็นรูปทรงสำเภาตามคติในไตรภูมิ ที่เชื่อว่าเรือสำเภาจะส่งคนให้ข้ามพ้นวัฏสงสาร ปัจจุบันยังเป็นศิลปะรุ่นเก่าที่ยังไม่มีใครเสนอตัวมาร่วมซ่อมแซม เพราะกลัวฝีมือจะทำได้ไม่เหมือนเดิม ศาลาการเปรียญเป็นไม้แกะสลักทั้งหลัง

วัดในหัวเมืองที่เป็นศิลปกรรมในสมัยอยุธยา และไม่ได้ถูกทำลายคราวเสียกรุงอีกวัดหนึ่งก็คือวัดใหญ่สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี วัดนี้จะมีสิ่งก่อสร้างเก่าแก่เหลืออยู่ทั้งโบสถ์ และศาลาการเปรียญโดยเฉพาะศาลาการเปรียญ เชื่อกันว่าจะเป็นท้องพระโรงเก่าของพระเจ้าเสือ ที่ถวายให้สมเด็จพระสังฆราชแดงโม มาสร้างที่เพชรบุรี

สมัยธนบุรี เป็นราชธานีของไทยในช่วงเวลาสั้นๆ เพียง ๑๕ ปี เท่านั้น ศิลปกรรมสมัยนี้ที่เด่นๆ ก็คือทางด้านจิตรกรรมไทยที่กำลังเจริญก้าวหน้า ปรากฏในสมุดภาพเรื่องไตรภูมิฉบับกรุงธนบุรี ซึ่งลักษณะการจัดภาพและรูปร่างของสิ่งต่างๆ เป็นไปตามลักษณะและกฎเกณฑ์ของจิตรกรรมไทย เรื่องราวที่เขียนมีทั้งพุทธประวัติและชาดกต่างๆ การเขียนจะเขียนเฉพาะตอนที่สำคัญของแต่ละเรื่อง การจัดภาพจะแยกออกเป็นตอนๆ ด้านสถาปัตยกรรมในสมัยนี้ที่ปรากฏให้เห็นก็คือ พระราชวังของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

ศิลปกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ ในระยะแรกที่มีการสร้างศาสนสถานภายในวัดวาอารามนั้นจะลอกเลียนแบบศิลปะมาจากอยุธยา จนกระทั่งถึงรัชกาลที่ ๓ จึงรับอิทธิพลทางศิลปะมาจากจีน เพราะได้มีการติดต่อค้าขายกับจีนมาก พอถึงรัชกาลที่ ๔ อิทธิพลของศิลปะจากตะวันตกได้เผยแพร่เข้ามายังประเทศไทย จนถึงสมัยรัชกาลของสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไทยจึงเปิดรับเอาอารยธรรมจากตะวันตกเข้ามาอย่างเต็มที่ ดังนั้นศิลปกรรมทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปตามอารยธรรมของประเทศต่างๆ ที่ไทยติดต่อค้าขายด้วยมาตามลำดับถึงปัจจุบัน

ศิลปกรรมที่มองเห็นเด่นชัดว่าได้รับอิทธิพลและลอกเลียนแบบมาจากอยุธยา ก็คือ การสร้างพระบรมมหาราชวัง และการสร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามในวังเช่นเดียวกับพระราชวังในสมัยอยุธยา และบรรดาช่างฝีมือเอกที่ทำการก่อสร้างก็เป็นคนของกรุงเก่าทั้งสิ้น

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือวัดพระแก้ว เป็นวัดที่ไม่มีพระภิกษุจำพรรษาอยู่ รัชกาลที่ ๑ โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น พร้อมกับพระบรมมหาราชวัง และกรุงรัตนโกสินทร์ ภายในวัดจะประดิษฐานพระพุทธรูปมหาเมธีรัตนปฏิมากร หรือพระแก้วมรกต ที่รัชกาลที่ ๑ ได้ทรงอัญเชิญมาจากเมืองเวียงจันทน์ มีนครวัดจำลอง ปราสาทพระเทพบิดร พระมณฑป พระระเบียง พระศรีรัตนเจดีย์ พระอัฐมามหาเจดีย์ ยักษ์ทวารบาล หอพระคันธารราษฎร์ หอพระราชกฤษฎาสหุส หอพระราชพงศานุสร และหอพระนาก ตามลำดับ

วัดพระแก้วมีความงามทางศิลปกรรมเพียบพร้อมทุกอย่าง ทั้งทางด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรมและจิตรกรรม นอกจากความงดงามภายในวัดแล้ว บริเวณรอบๆ ยังมีการประดับประดา ด้วยกระถางต้นไม้ แท่นหิน ไม้ตัดไทย และสิ่งอื่นๆ อย่างสวยงามและเป็นระเบียบอีกด้วย

วัดที่มีความสำคัญอันดับหนึ่งในบรรดาพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวามหาวิหารก็คือวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าวัดโพธิ์ ซึ่งวัดแห่งนี้รัชกาลที่ ๑ สร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างพระบรมมหาราชวัง และในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้รวบรวมและเลือกสรรตำรับตำราอาจารย์ที่แผ่นดินลาวโดยรอบวัดเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชน วัดพระเชตุพนจึงได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรก

ของประเทศไทย

ประติมากรรมที่สำคัญของวัดโพธิ์ ก็คือพระพุทธรูปไสยาสน์ หรือพระนอนวัดโพธิ์ เป็นฝีมือช่างสิบหมู่หลวงก่ออิฐก่อปูน ที่รอยฝ่าพระบาทจำหลักภาพมงคล ๑๐๘ ด้านสถาปัตยกรรมถือว่าเป็นวัดที่มีวิหารมากที่สุด โดยมีถึง ๑๒ หลัง ด้านสถาปัตยกรรมมีพระเจดีย์หรือเรียกว่าอาณจักรเจดีย์มีเจดีย์ถึง ๙๙ องค์ มีโรงเรียนแพทย์แผนโบราณและอายุรเวทวัดโพธิ์ ทำการสอนปริญญาดูโรคและนวดแผนโบราณตามจารีกในแผ่นดินศิลา และฤๅษีตัดตน

สุทศ กระแสโสม นักศึกษาวิชาจิตรกรรมไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่างได้กล่าวถึงศิลปกรรมไทยของวัดโพธิ์ว่า แค่อุ้มประตู่ของวัดโพธิ์ก็ทำแบบอลังการแล้ว มีการนำเอาถ้วยชามสังคโลกมาติดด้วย อุ้มประตู่เป็นแบบมงกุฎยอดไทย เหมือนมงกุฎขึ้นไปบนฟ้า นั่นเป็นศิลปะอีกแขนงหนึ่ง ซึ่งต้องใช้ช่างฝีมือจริง ๆ จึงจะตัดถ้วยชามมาประดิษฐ์เป็นดอกไม้ได้

พระอารามที่มีความสำคัญของราชวงศ์จักรีอีกแห่งหนึ่งก็คือวัดสุทัศน์เทพวราราม ราชวรมหาวิหารที่สร้างอยู่ใจกลางเกาะรัตนโกสินทร์ การสร้างเป็นไปตามตำรับตำรามหาพิชัยสงคราม โดยรัชกาลที่ ๑ ทรงมีพระประสงค์ให้เป็นวัดศูนย์กลางของกรุงเทพฯ เป็นวัดที่ได้มีการวางแผนผังในการสร้างไว้ก่อน และสร้างเสร็จตามแผนผังในสมัยรัชกาลที่ ๗ และได้รับยกย่องว่าเป็น “วัดที่มีการวางแผนผังได้สัดส่วนสวยงามที่สุด”

ด้านสถาปัตยกรรมของวัดสุทัศน์เทพวรารามฯ จะมีพระอุโบสถ

ที่ยาวที่สุดในประเทศไทย จิตรกรรมฝาผนังเป็นช่างฝีมือในสมัยรัชกาลที่ ๓ ด้านประติมากรรม พระประธานมีพระนามว่า “พระพุทธรีโลกเชษฐ” หล่อโลหะปางมารวิชัย เบื้องหน้าประดิษฐานพระมหาสาวก ๘๐ องค์ พระวิหารหลวง จำลองมาจากวัดมงคลปิตร กรุงศรีอยุธยา บานประตูคู่กลางด้านหน้าเป็นฝีมือพระหัตถ์ของรัชกาลที่ ๒

หอไตร วัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร หอไตรที่วัดนี้จัดว่าเป็น “ปูชนียสถานชิ้นเอกของสถาปัตยกรรมไทย” ลักษณะเป็นตำหนัก ๓ หลังแฝด มีระเบียงด้านหน้า หลังคามุงกระเบื้อง ชายคามีกระจิงรูปเทพพนม เดิมเป็นพระตำหนักและหอที่ประทับของรัชกาลที่ ๑ ฝีมือในการสร้างเป็นของพระอาจารย์นาค จิตรกรเอกของกรุงรัตนโกสินทร์ในยุคนั้น นอกจากนี้แล้ววัดระฆังโฆสิตารามหรือวัดบางหัวใหญ่ ยังมีพระอุโบสถที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๑ หลังคาลดมุข ๓ ชั้น ประดับช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ และคันทวยที่สลักเสลาอย่างประณีตงดงาม และยังมีพระปรางค์ที่สร้างในรัชกาลที่ ๑ เช่นกัน และได้รับยกย่องว่า “ทำถูกแบบแผนที่สุด” จนถือว่าเป็นแบบฉบับของพระปรางค์ที่สร้างในยุคต่อมา

พระอุโบสถวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ราชวรมหาวิหาร เป็นสถาปัตยกรรมที่แตกต่างจากพระอุโบสถโดยทั่วไปเนื่องจากเป็นพระอุโบสถที่ไม่มีมุขหน้าหลัง ทางเข้าออกมีสองด้าน และมีขนาดใหญ่กว่าพระอุโบสถอื่นๆ สามารถจุพระสงฆ์ทำสังฆกรรมได้ ถึง ๑,๐๐๐ รูป พระประธานขนาดใหญ่ลงรักปิดทอง ฝีมือพระยาเทวรังสรรค์ซึ่งถือเป็นยอดฝีมือวังหน้า นอกจากนี้ยังมีสิ่งก่อสร้างที่เป็นสถาปัตยกรรมที่มีชื่อเสียงอีกสิ่งหนึ่งก็คือ พระมณฑปภายในประดิษฐานพระเจดีย์

ทองศรีรัตนมหาธาตุบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เป็นศิลปกรรมสมัยรัชกาลที่ ๑ ถือเป็นเจดีย์ที่เป็น “แบบฉบับของเจดีย์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ยุคแรก”

โลหปราสาท วัดราชนัสดารามวรวิหาร เป็นสถาปัตยกรรมที่มีชื่อเสียงของประเทศ เป็นปราสาทศิลปะไทยองค์แรกและองค์เดียวของไทย และถือเป็นองค์ที่สามของโลก เริ่มสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๓ แล้วเสร็จและปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และ ๖ โดยยอดปราสาท ๓๗ ยอด หมายถึงโพธิปักขิยกรรมในพระพุทธศาสนา ๓๗ ประการ ภายในโลหปราสาทนั้นห้องกลางมีบันไดไม้เวียนรอบแกนที่เป็นเสาไม้ใหญ่ขึ้นไปข้างบน ตรงกลางสร้างเป็นมณฑป ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ

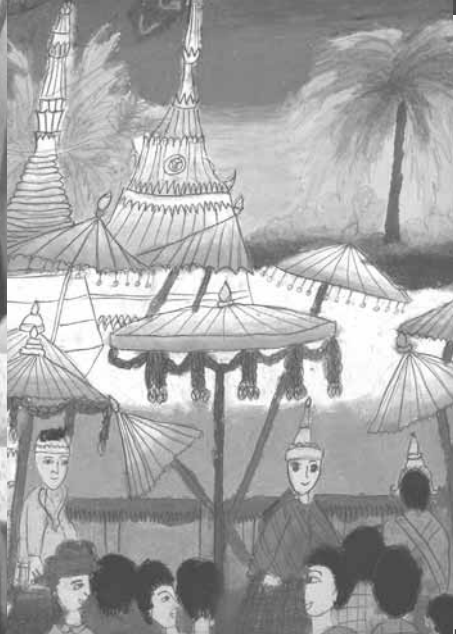
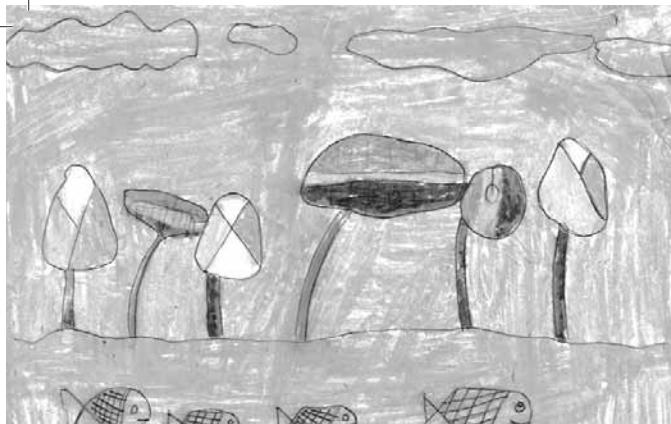
พระอุโบสถ วัดเทพธิดาราม วรวิหาร เป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับความนิยมพลามาจากจีน ซึ่งสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้มีการติดต่อค้าขายระหว่างสองประเทศอย่างคึกคัก ลักษณะศิลปกรรมที่รับมาจากจีนนี้จะมีรูปแบบที่ผิดแผกแตกต่างจากวัดไทยโดยทั่วไป โดยหลังคาของพระอุโบสถจะไม่มีช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์ หน้าบันประดับเครื่องกระเบื้องจีน ภายในมี “พระพุทธเทววิลาส” หรือ หลวงพ่อขาว ประดิษฐานเป็นประธาน ส่วนวิหาร ก็จะมีลักษณะเดียวกับพระอุโบสถ ภายในมีรูปหมู่พระภิกษุณี ที่มีความยอดเยี่ยมเฉพาะด้านหล่อด้วยดีบุกประดิษฐ์อยู่ ๕๒ องค์

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ซึ่งสมัยนั้นอารยธรรมตะวันตกได้แพร่หลายเข้ามายังประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมทั้งนโยบายล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก และหลายประเทศในแถบนี้ได้ตก

เป็นเมืองขึ้นแก่ประเทศมหาอำนาจเหล่านั้น ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนนโยบายใหม่ ทางด้านศิลปกรรมก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยสมัยนั้นมีจิตรกรคู่พระทัยของรัชกาลที่ ๔ คือขรัวอินโข่ง ซึ่งได้สร้างผลงานจิตรกรรมตามแบบตะวันตก สร้างภาพลักษณะพระพุทธรูปเจ้าเป็นหมอรักษาคณไ้ นับเป็นจิตรกรที่เป็นพระภิกษุที่มีชื่อเสียงของไทยสมัยนั้น

จิตรกรที่มีชื่อเสียงของไทย ที่สร้างผลงานด้านจิตรกรรมแบบตะวันตกอีกท่านหนึ่งก็คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงออกแบบสร้างใหม่และร่างภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดราชาธิวาส ราชวรวิหาร โดยมีจิตรกรชาวอิตาเลียนเป็นผู้วาดภาพโดยใช้สีปูนเปียก ภาพที่ออกมาจะเป็นแบบตะวันตก เห็นกล้ำเนื้ออย่างเด่นชัด มีแสงเงาตามแบบชาวตะวันตก แตกต่างจากยุคเดิมๆ ทั้งสิ้น

วิวัฒนาการของศิลปกรรมในยุคสมัยต่างๆ ที่ผ่านมามาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลง ตลอดเวลาอย่างไม่หยุดนิ่ง แสดงให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อถือและวิถีชีวิตของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี และเป็นหลักฐานในประวัติศาสตร์ที่บันทึกไว้ว่า มนุษย์ในสมัยนั้นมีความเจริญหรือเสื่อมลงอย่างไร

คณะกรรมการ
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์
พลตรี จำลอง ศรีเมือง	ประธานที่ปรึกษา
พลเอก ปรีชา เจริญสุพรรณ	ที่ปรึกษา
พลเอก บวร งามเกษม	ที่ปรึกษา
นายลิขิต เพชรสว่าง	ที่ปรึกษา

คณะกรรมการ

พลตำรวจเอก เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รักษาการประธานกรรมการ
นายนิพนธ์ สุรพงษ์รักเจริญ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
นายอนุสรณ์ ธรรมใจ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
นายแพทย์ อำพล จินดาวัฒนะ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม	กรรมการ
ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ	กรรมการ
ผู้แทนสำนักงาน	
พระพุทธรศาสนาแห่งชาติ	กรรมการ
ผู้แทนสำนักงานบริหาร และพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริม และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม	กรรมการและเลขานุการ
นายประกอบ นวลขาว	ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการโครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ที่ปรึกษาโครงการ

นางสาวนราทิพย์ พุ่มทรัพย์	ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริม และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
นายแก้ว วิฑูรย์เธียร	ที่ปรึกษาด้านสื่อและรณรงค์

คณะกรรมการโครงการ

นางวิไลวรรณ ถักไทย	ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารแผน ๑
นายนิพล ธนัญญา	เจ้าหน้าที่ระดับสูง ฝ่ายบริหารแผน ๑
นายณัฐจักรจง เดชวิริยะชาติ	เจ้าหน้าที่ระดับสูง ฝ่ายบริหารแผน ๑
นางสาวสุขุมล มลิวัลย์	เจ้าหน้าที่ระดับสูง ฝ่ายบริหารแผน ๑
นางอนุสรณ์ ปัทมสังข์	เจ้าหน้าที่ระดับกลาง ฝ่ายบริหารแผน ๑
นางสาววรลักษณ์ สุขสละ	เจ้าหน้าที่ระดับกลาง ฝ่ายบริหารแผน ๑

ผู้เขียน

บริษัทสโตร์ ครีเอทีฟ เฮ้าส์ จำกัด

ท่านผู้สนใจ สามารถ **Download** หนังสือได้ที่

www.moralcenter.or.th

